

Hanne Maria Bingen

DIAKONHJEMMET HØGSKOLE

RAPPORT 2011/4

Læringsgrupper på nett

Hanne Maria Bingen

Læringsgrupper på nett

Diakonhjemmet Høgskole

Rapport nr. 04/2011

Denne rapporten er utgitt av:

Diakonhjemmet Høgskole
Postboks 184, Vinderen 0319 Oslo

<http://www.diakonhjemmet.no>

Rapport nr. 04/2011
ISBN: 978-82-8048-098-9
Elektronisk distribusjon:
Diakonhjemmet høgskole Oslo

Omslag:

Aud Gloppen, Blæst Design

Opphavsrettigheter:

Forfatterne har opphavsrettighetene til rapporten
Nedlasting for privat bruk er tillatt.
Mangfoldiggjøring, videresalg av deler eller hele avhandlinger ikke tillatt
uten avtale med forfatterne eller Kopinor.

Læringsgrupper på nett

av Hanne Maria Bingen

Avdeling for sykepleie ved Diakonhjemmet Høgskole har gjennom flere år hatt fokus på samarbeidslæring i nettgrupper. Gjennom evalueringer og erfaringer har vi sett at læring i nettgrupper er et område vi både kan og ønsker å bli bedre på (2008)¹. Vi har derfor systematisk arbeidet med å utvikle arbeidsformer som stimulerer til denne formen for samarbeidslæring (2011)². Vårt hovedfokus fram til nå har vært deltidsstudentene på det fleksible studiet i sykepleie. I prosjektet *Læringsgrupper på nett* ønsket vi også å tilrettelegge for læringsgrupper på nett for heltidsstudentene.

Problemstilling

Hvordan legge til rette for læringsgrupper på nett som bidrar til studentaktivitet, og der studentene bruker hverandre for å lære fag med begrenset lærerveiledning?

Bakgrunn

Diasyk startet studieåret 2009-2010 med både ny fagplan og en økning av antall studenter på heltid med 15 studenter. Fagplan 2009 har integrerte moduler som krever mye både av studenter og lærere. For å kunne realisere fagplanens intensjoner og læringsmål, måtte vi i større grad legge opp til studentaktive arbeidsformer. Dette gjorde vi ved at studentene arbeidet i læringsgrupper fra studiestart. Læringsgruppene ble organisert som nettgrupper på skolens læringsplattform It`s learning. Prosjektet ble gjennomført ved deltakelse fra både heltidskullet og deltidskullet i første studieår.

Formålet med prosjektet

Målet med læringsgruppene var både å skape selvstendige, kritiske og deltagende studenter, og at læringsgruppene skulle bidra til bedre å sikre at studentene fullfører på normert tid. Å organisere studenter i læringsgrupper er et pedagogisk grep som kan fremme at den enkelte

¹ Bingen, H. M., O. Dalland, S. Flittig, I. Gullhav, N. Karlsen, E. Kofoed, R. Lid, og M. Aasbrenn (2008) *Nåla i posten – evaluering av IKT-støttet undervisning i sykepleierutdanningen med fokus på pedagogisk bruk av stream og nettbaserte kurs*. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole (Rapport nr 05/2008)

² Bingen, H. M., E. Kofoed, og R. Lid (2010) *Lær mer sammen i LMS – hvordan veilede og tilrettelegge for samarbeidslæring i nettgrupper for sykepleiestudenter på fleksible studier*. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole 2011

student tar ansvar både for egen og andres læring, er aktive og deltakende og på den måten utvikler en god studentrolle (2007)³. Læringsgruppene skulle også være et bidrag til bedre å sikre at studentene fullfører på normert tid.

Det særegne ved vårt opplegg var at vi ønsket å utvikle læringsgrupper som i stor grad var fleksible ved at de benyttet læringsplattformen som kommunikasjonskanal. Både studenter, studieveiledere og faglærere ville dermed ikke være bundet til timeplanfestet oppmøte, men kunne arbeide mer fleksibelt.

Gjennomføring av prosjektet

Hensikten med studentaktive læringsgrupper på nett var å stimulere til økt faglig aktivitet studenten imellom uten at bruken av lærerressurser økte. Det ble fra studiestart lagt vekt på gruppeprosess, tilhørighet og sosialisering som grunnlag for faglig vekst og utvikling. I samsvar med Salmons modell (2004)⁴ ble det utviklet IKT-støttede aktiviteter som skulle bidra til dette. Våre erfaringer fra tidligere prosjekt lå også til grunn (2011)².

Heltidskullet 09SYK⁵ var det første kullet som starter opp med Fagplan 2009. Ved studiestart ble kullet delt i 10 læringsgrupper med fem studieveiledere som skulle følge gruppeprosessen i to læringsgrupper hver på læringsplattformen. Samtidig skulle faglærerne organisere sin undervisning på læringsplattformen, slik at studentene skulle samarbeide om å utvikle kunnskap.

Deltidskullet 10FUS⁶ var det første kullet hvor modulopplegget ble tilrettelagt i forhold til samlinger inne på Høgskolen. Kullet ble inndelt i åtte læringsgrupper med fire studieveiledere som fulgte studentene i gruppeprosessen i den første perioden. Etter hvert skulle veilederrollen bestå i at studentene kunne ta kontakt i forhold til saker som angikk selve studiesituasjonen. Faglærerne overtok da ansvaret for å følge gruppeprosessen samtidig som de gjennomførte sin undervisning på læringsplattformen.

³ Dillern, G. og K. J. Frøysa (2008) *Dagens høgskole en smeltedigel - En heterogen studentgruppe med en kompleks hverdag skaper utfordringer*. (Norsk pedagogisk tidsskrift nr 01/2008)

⁴ Salmon, G. (2004). *E-moderating: The Key to Teaching and Learning Online*. Taylor & Francis Ltd, second edition

⁵ SYK er betegnelsen på heltidskull ved sykepleierutdanningen

⁶ FUS er betegnelsen på deltidskull ved sykepleierutdanningen

Målet var at studentene i løpet av modul 1 jobbet mer og mer selvstendig i nettgruppene.

Gjennomføring og erfaringer fra heltidskullet

De to første ukene var målet at studentene kom i gang med å jobbe i gruppene på læringsplattformen, og at de mestret å utveksle informasjon med medstudenter og kommentere hverandres innspill. I disse ukene var det behov for tett oppfølging fra studieveilederne for å sikre at alle studentene hadde tilgang til læringsplattformen og kom i gang med å skrive nye innlegg i gruppeforumet og besvare andres innlegg. Det ble utviklet aktiviteter som motiverte studentene og ufarliggjorde det å uttrykke seg skriftlig på nett. Vi erfarte at aktivitetene fungerte som ønsket, men at dette forutsatte at studieveilederne fulgte opp tett. Studieveilederne hadde i denne perioden også fysiske møter med studentene, og studentene ga tilbakemeldinger om at de opplevde seg som sett.

I de tolv neste ukene skulle studentene fortsette å utveksle informasjon og kommentere hverandres innspill, samtidig som fokuset dreide seg mot faglige tema i form av arbeid med studiespørsmål i sykepleie og naturvitenskapelige emner. Studieveilederne skulle følge gruppene i prosessen på sidelinjen, og gruppemedlemmene skulle seg imellom bli enige om hva de ønsket veiledning på av faglærer. Målet var at studentene på slutten av disse ukene skulle være i gang med å konstruere kunnskap sammen. Faglærerne utviklet aktiviteter som skulle stimulerer til utveksling av forståelse av pensum. I sykepleie fikk studentene studiespørsmål som skulle leveres individuelt. Arbeidet med studiespørsmålene fikk gode tilbakemeldinger, men stimulerte ikke til gruppeaktivitet. I stedet for å ha en dialog om svarenes innhold, erfarte vi at studentene utvekslet informasjon om hvilke steder en kunne finne svarene. Studiespørsmålene i naturvitenskapelige emner var det lagt opp til at studentene skulle jobbe med dem i gruppene. Disse spørsmålene ble for omfattende. Det var ikke avsatt tilstrekkelig tid til både å lese pensum, og parallelt samarbeide asynkront i nettgrupper om hva de ønsket veiledning på fra faglærerne.

Faglærerne opplevde merkbart lavere aktivitet enn tidligere i de faglige foraene. Etter samtale med studentene viste det seg at læringsgruppene ble en flaskehals for å ta kontakt med

faglærerne på SOS⁷-foraene. Da valgte vi å åpne for at studentene enkeltvis kunne kontakte faglærer i stedet for å gå via læringsgruppen.

Både studieveilederne og studentene var i denne perioden usikre på hvordan opplegget i nettgruppene skulle gjennomføres. Etter tett oppfølging de to første ukene, ble overgangen til denne perioden for brå. Læringsgruppene ble behandlet som autonome grupper for tidlig, og hadde behov for at studieveilederne fulgte opp gruppeprosessen videre. Studieveilederne hadde i denne perioden heller ingen fysiske møter med studentene.

Læringsgruppene opplevde at studieveilederne forsvant, og at de ble overlatt til seg selv. I ettertid så vi at faglærerne burde overtatt ansvaret for læringsgruppene på nett og fulgt opp gruppene i gruppeforaene. Mens studieveilederne i denne perioden hadde ansvar for oppfølging av studenter i andre kull, hadde faglærerne ansvar for undervisningen av det aktuelle kullet både på nett, i auditoriet og øvelsespost, og hadde dermed ellers den daglige kontakten med studentene.

I de siste fire ukene av modul 1 skulle studentene fortsette å konstruere kunnskap og reflekterer sammen i nettgruppene. I disse ukene jobbet studentene med en gruppeeksamen og de skulle utveksle tanker for å løse oppgavene, og sammen lage en oppsummering av nettdiskusjonen som en besvarelse. Studieveilederne skulle følge studentene i prosessen på sidelinjen og bidra ved behov. I disse ukene skulle faglærerne utvikle aktiviteter som bidro til kunnskapskonstruksjon. Dette opplegget ble ikke gjennomført på nett. I stedet ble studentene inndelt i 20 eksamensgrupper, og gruppesamarbeidet foregikk ved fysiske møter. I stedet for en oppsummering av nettdiskusjonen, gjennomførte studentene en muntlig gruppepresentasjon.

Til tross for at opplegget ikke ble gjennomført som planlagt på nett, oppgir flertallet av studentene i evalueringer at læringsgruppene har hatt betydning for deres læring, og at det er ønskelig å fortsette med SOS-fora også i andre moduler. Studenter ønsker også å opprette

⁷ SOS står for Spørsmål og Svar

prosjekt⁸ på læringsplattformen hvor de kan samarbeide på nett.

Gjennomføring og erfaringer fra deltidskullet

Fram til første samling var igjen målet at studentene kom i gang med å jobbe i gruppene på læringsplattformen, og at de syntes at det var greit å utveksle informasjon med medstudenter og kommentere hverandres innspill. Det aktuelle deltidskullet var også med i prosjektet *”Interaksjon i nettgrupper på fleksible studier?” – ny veilederrolle som får dette til å fungere i IKT-støttet undervisning*⁹. Dette deltidskullet fikk derfor før studiestart i januar 2010 tilbud om å delta i en *Julekalender*¹⁰ og åpne daglige ”luker” på nett for å motiveres til å bli kjent med læringsplattformen, studiene og hverandre. Etter hvert ble kullet inndelt i læringsgrupper hvor den videre sosialiseringen foregikk. I løpet av gjennomføringen av Julekalenderen, startet studentene med å utveksle informasjon i nettgruppene. En veileder, *e-moderator*¹¹, fulgte opp studentene tett.

Ved studiestart ble læringsgruppene introdusert for studieveilederne som fulgte læringsgruppene på nett fram til første samling. I disse ukene var det behov for tett oppfølging av studieveilederne for å sikre at alle studentene hadde tilgang til gruppeforumet, og kom i gang med å skrive nye innlegg og besvare andres innlegg. Det ble utviklet aktiviteter med utgangspunkt i oppleggene utviklet for heltidskullet og Julekalenderen. I tillegg til å motivere studentene til å uttrykke seg skriftlig på nett, ønsket vi å innlemme studentene, som ikke hadde deltatt i Julekalenderen, i læringsgruppene. Samtidig skulle studentene bli kjent med sin studieveileder på nett. Studenter som ikke var pålogget i denne perioden ble kontaktet via e-post og telefon. Igjen erfarte vi at aktivitetene fungerte som ønsket. Læringsgruppene som ikke hadde deltatt i Julekalenderen, måtte følges ekstra tett opp av studieveilederne. På første samling hadde studieveilederne fysiske møter med sine læringsgrupper, og igjen uttrykte studentene at de opplevde seg som sett.

I løpet av første samling overførte studieveilederne læringsgruppene på nett til faglærerene i

⁸ Prosjekt på læringsplattformen It's Learning er et lukket område for samarbeid og informasjonsutveksling mellom prosjektdeltakerne

⁹ Prosjektet *”Interaksjon i nettgrupper på fleksible studier?” – ny veilederrolle som får dette til å fungere i IKT-støttet undervisning*, er støttet av Norgesuniversitetet. Startet oktober 2009.

¹⁰ Julekalenderen er et introduksjonsprogram på nett som består av 24 leksjoner, en for hver dag i perioden 1. – 24. desember.

¹¹ E-moderator er en lærer som veileder og tilrettelegger for samarbeid i gruppene på nett.

naturvitenskapelige emner. Disse faglærerne var også ansvarlig for den IKT-støttede undervisningen i den neste perioden og skulle følge opp studentene faglig. Studentene fikk informasjon om at læringsgruppene fram til sommeren ville følges tett av faglærerne, mens det ble forventet at læringsgruppene ble mer og mer autonome. Studentene som hadde fritak fra eksamen i naturvitenskapelige emner, ble oppfordret til å delta i nettgruppene, for å lære denne måten å jobbe på. Studentene fikk i tillegg informasjon om at de kunne kontakte sine studieveiledere angående studiesituasjonen og studiene generelt.

Fra første samling og til tredje og siste samling før sommeren, skulle igjen studentene fortsette å utveksle informasjon og kommentere hverandres innspill, samtidig som fokus dreide seg mot det faglige tema i form av arbeid med studiespørsmål. Siden studiespørsmålene i sykepleie skulle leveres individuelt, valgte vi å følge studentene kun i arbeidet med de naturvitenskapelige emnene. Faglærerne utviklet aktiviteter i form av gruppespørsmål, som skulle stimulerer til utveksling av forståelse av pensum. I stedet for at gruppe medlemmene seg imellom skulle bli enige om hva de ønsket veiledning på av faglærer, leverte de inn gruppebesvarelser som ble kvalitetssikret av faglærerne. Parallelt med arbeidet med spørsmålene i gruppeforaene, kunne studentene enkeltvis stille faglige spørsmål i SOS-foraene, og på tvers av læringsgruppene ha faglige dialoger.

Målet var igjen at på slutten av disse ukene skulle studentene være i gang med å konstruere kunnskap sammen.

I stedet for studieveilederne, fulgte nå faglærerne i naturvitenskapelige emner, gruppene i prosessen, både på sidelinjen og som aktivt deltakende. Faglærerne fulgte opp studentdeltakelsen i gruppeforaene, og veiledet læringsgruppene i hvordan de kunne gjennomføre spørsmålene. Studenter som ikke var pålogget en periode, ble kontaktet via e-post og telefon. Underveis informerte faglærerne studieveilederne om hvordan det gikk med enkelt studenter og læringsgruppene. I tillegg møtte studieveilederne læringsgruppene fysisk på den andre samlingen.

Det ser ut til at den tette oppfølging har hatt betydning for å redusere frafallet. Underveis i vårsemesteret hadde noen studenter en til to ukers opphold fra studiene av ulike årsaker. Vi erfarte at den nære kontakten med enkeltstudentene ga oss en mulighet til å veilede dem inn igjen i studiet.

For heltidskullet erfarte vi at det ikke var avsatt tilstrekkelig tid til å lese pensum, og parallelt samarbeide asynkront i nettgrupper om studiespørsmålene. Gruppespørsmålene i naturvitenskapelig emner var mindre omfattende enn studiespørsmålene, og gruppebesvarelsen besto av en oppsummering av dialogen i gruppeforaene. Samtidig la faglærerne til rette for en arbeidsfordeling mellom studentene. Det at gruppebesvarelsen skulle leveres inn og at de fikk tilbakemelding fra faglærer, virket motiverende for gjennomførelsen.

Totalt sett har deltidsstudentene samme tid som heltidsstudentene til å gjennomføre studiet, men ved at tiden spres utover et lengre tidsrom er det enklere å legge til rette for asynkront samarbeid. I ettertid ser vi at faglærerne kunne hatt mindre fokus på studentdeltakelse, og i stedet deltatt enda mer aktivt i gruppeforaene ved å oppsummere dialogen underveis og stille oppfølgings spørsmål. Flere av læringsgruppene uttrykte at de hadde behov for opplæring og veiledning i hvordan de skulle oppsummere den faglige dialogen. Til tross for dette erfarte vi at nettgrupper gikk fra kun å utveksle informasjon til å konstruere kunnskap sammen. De fleste læringsgruppene tok selv ansvar for å gjennomføre det siste gruppespørsmålet.

På siste samling før sommerferien avrundet faglærerne oppfølgingen av nettgruppene, og overførte læringsgruppene til faglærerne i sykepleie. Faglærerne i sykepleie vil følge læringsgruppene på nett fra studiestart til høsten. Det er planlagt at oppstart skjer uken før første samling med å ønske læringsgruppene velkommen tilbake etter sommerferien, og igjen følge opp studentdeltakelsen i gruppeforaene.

Siste del av modul 1 gjennomføres høsten 2010, og planen er at studentene i disse ukene skal jobbe med gruppeeksamen med presentasjon av case. De skal jobbe i eksamensgrupper, og faglærerne i sykepleie kommer til å følge gruppene på nett.

Videre anbefalinger

Vi anbefaler for det neste heltidskullet at læringsgruppene ikke primært samarbeider i gruppefora på nett, men møtes fysisk både som gruppe og sammen med studieveileder. Dette bygger vi på erfaringene med å organisere heltidsstudentene i nettgrupper når de nesten daglig møtes fysisk på skolen. Her er mye av tiden bundet opp med undervisning og programmet er tett. Nettforaene bør primært være åpne for hele kullet, men etter eget ønske kan læringsgruppene opprette egne prosjekt⁸ på læringsplattformen.

For å møte behovet for å bli kjent med læringsplattformen og delta i nettfora, anbefales det å utvikle et opplegg som ivaretar dette behovet. Dette opplegget gjennomføres i løpet av de to første ukene av modul 1, og bør basere seg på aktivitetene som allerede er utviklet for denne perioden for heltidskullet, samt Julekalenderen. Fokuset blir å motivere studentene til å ta i bruk læringsplattformen, bli kjent med den og finne fram til aktuell informasjon. Samtidig bør det arbeides med sosialisering på nett, og at studentene blir vant til å uttrykke seg og skrive i fora. En til to veiledere bør ha ansvar for å følge opp studentene på læringsplattformen og i de aktuelle foraene.

I sykepleie og naturvitenskapelige emner vil det i modul 1 bli opprettet SOS-fora hvor heltidsstudentene sammen utveksler faglig informasjon og forhåpentligvis konstruerer kunnskap sammen. SOS-foraene er åpne for hele kullet, og faglærerne har ansvar for den faglige oppfølgingen. Når studentene går ut i praksis i modul 2 vil de delta i praksisgrupper på nett. Dette vil være en del av veiledningstilbudet, men de vil også få veiledning ved fysiske møter.

For neste deltidskull anbefales det samme opplegget som er gjennomført for deltidskullet våren 2010, med noen endringer når det gjelder oppfølging av gruppespørsmålene i naturvitenskapelige emner. Som tidligere nevnt har vi ettertid sett at faglærerne i tillegg til å fokusere på studentdeltakelse, også bør delta enda mer aktivt i gruppeforaene. I løpet av de første gruppespørsmålene kan faglærerne oppsummere den faglige dialogen underveis. Etter hvert som studentene lærer hvordan de oppsummer, kan faglærerne stille oppfølgingsspørsmål. Det anbefales derfor at noe av tiden faglærerne har avsatt til å gi tilbakemeldinger på gruppebesvarelser, i stedet benyttes til å delta mer aktivt i gruppeforaene.

Diakonhjemmet Høgskole har røtter tilbake til 1890, og er en virksomhet under stiftelsen Det Norske Diakonhjem. Høgskolen har 2200 studenter og 160 ansatte, fordelt på studiestedene Oslo og Rogaland.

Diakonhjemmet Høgskole skal utruste til tjeneste i samfunn og kirke, nasjonalt og internasjonalt gjennom utdanning og forskning. Høgskolens faglige fokus er diakoni, helse- og sosialfag.

Formidlingen er en viktig del av samfunnsoppdraget til Diakonhjemmet Høgskole. Denne rapportserien skal bidra til dette ved å skape dialog med praksisfelt og samfunn. I tillegg skal formidlingen bidra til at FoU-resultater blir omsatt i praksis.